

**A kolozsvári könyvnyomdászok
SEGÉLYZŐ
EGYLETÉNEK
KELETKEZÉSE ÉS FEJLŐDÉSE
1861–1886**

A HUSZONÖTÉVES JUBILAEUM-ÜNNEPÉLYRE
az egylet megbízásából írta
GOMBOS FERENCZ,
egyleti ellenőr.

Az egylet kiadása.
KOLOZSVÁRT
NYOMATOTT A „MAGYAR POLGÁR” KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
1886

Ha végig tekintünk hazánk nyomdászatának történelmén, azon nevezetes tapasztalatra jutunk, hogy városunk, az egykori Erdély fővárosa: Kolozsvár, a hazai nyomdászat fölkarolásában, fejlesztésében a könyvnyomtatás föltalálásának 1-ső századától kezdve időről-időre, egész az újabb korig azon helyet foglalta el, melyet méltán a legelsők közé sorolhatunk.

Gutenberg nagyszerű találmányának: a mozgatható betűk használható alkalmazásának ténye által 1450-ben a világfejlődés, művelődés fáklyája lánggra gyúlt, hogy bevilágítsa e föld minden zugát, hol csak emberi lény honol.

E világosság első fénysugára már 22 év múlva hazánk dicső fővárosába: Budára is beviláglott, honnan kevés idő múltán, miként vándor az ismeretlen tájakon mindig biztosabb helyet keresve, tört tovább. Kortársa: a *Reformatio* hódítása által Gutenberg nagy vívmánya erősbülve, a magyar haza fővárosából Erdélybe vonúlt, hol Szebent, majd Brassót választá lakhelyéül; de ezt is csak azért, hogy innen körütekintve, a bérczes Erdély fővárosát: Kolozsvárt szemelje ki állandó és biztos lakhelyül, honnan aztán, mint soha ki nem alvó szövétnek, terjessze világító sugarait századokon át, örökre dicső szolgálatokat téve hazánk és nemzetünk művelődésének, fejlődésének.

A nagy eszme nagy férfiakat kívánt, kik Kolozsvár kebelében dicsően végezték szép és nemes, de tövissel nagyon is körülvont feladatukat. *Heltai Gáspár* és *Hofgräff György*, *Szenczi Kertész Ábrahám* nemcsak hazai nyomdászatunknak úttörő munkája által szereztek maguknak soha el nem muló emléket, de az irodalom fejlődésének is úttörői valának. Ezek mellett mint egyikét a legkitünőbbeknek említhetjük *Tótfalusi Kiss Miklóst*, kit jeles nyomdászati képzettségeért és működéséért több nagynevű tudós férfiunk „Erdélyi Fénix”-nek, „Magyar Elzevir”-nek s „régibb nyomdászatunk nagy mesteré”-nek neveztek el. Dr. Ballagi Aladár „A magyar nyomdászat történelmi fejlődése” című művében ugyancsak róla a következőket olvashatjuk: „Tótfalusi hírneve annyira kiterjedt volt, hogy nemcsak Svéd-Olasz- (a római pápa nyomdájából) és Angolországból, hanem az e művészetben előhaldottabb Belgium és Franciaországból is egymásután kapta a megrendeléseket. A lengyel és németországi zsidók általa vésették négyszög-betűiket. Sőt Ázsiában is az örmények és georgiaiak első nyomdáikat általa szereltették föl a könyvsajtót az utolsó betűig.”

E nagynevű elődünk 1702-ben halt meg Kolozsvárt, a legnagyobb nyomor között, feláldozva a külföldről kinálkozó gazdag jövőt a nyomoruságos élettel, csak hogy nemzetének és a hazának szolgálhasson. Porhüvelyé a kolozsvári temetőben van elhelyezve s sirhantját egy koporsóalakú kő nyomja, melyen a következő versfelírás olvasható:

„TÓTFALUSI MIKLÓS NYUGSZIK EZ HELYBEN.
MAGYARORSZÁG SZÜLTE, ERDÉLY FELNEVELTE,
HOLLANDIA BETÜMETSZÉSRE S ÖNTÉSRE
SOK NEMZETEK NYELVÉN HIRREL KÉSZÍTETTE.
MONGYAD UTON JÁRÓ NYUGODGYÉK MEG TESTE.
BUSULT LELKÉNEK LÖTT ISTEN BÉKESSÉGE.
IDEGENSÉGÜNKET AZ ISTEN NE NÉZZE,
TÁMASSZON HAZÁNKNAK INKÁBB MÁST HELYETTE.”

A sírkő fejenél:

ANNO
DNI
MDCCII.
AETATIS SUAE
LII.

A sirkő másik oldalán nemesi czimer látszik, melyen egy nyitott könyv s rajta betűk Abc. sorrendben vésve vannak, alatta egy férfialak a festéktörő ecsettel kezében elég jól látszik. A felirat mely ez oldalt betölti, teljesen olvashatlan.*

Elhagyatva, elfeledve nyugszik jelesünk e néma sir hantja alatt, ránehezedve a majdnem két évszázad viszontagságos napjait kiállott s megmohosodott kő, mintegy jelezni akarva, hogy a terhe alatt nyugvó porhüvely szellemlakója: távoztával magával ragadta egy fenséges eszme megtestesülésének, a nyomdászatnak fényes korszakát; vagy miként ugyancsak dr. Ballagi Aladár mondja: „Tótfalusi nálunk utolsó képviselője a dicsőült vagy üldözött, de mindenkép tudós és lelkesült nyomdászoknak. Utódai már egyszerűen üzletemberek, kiknek kezében a nyomda is többé-kevésbé üzleti czéllá válik.”

Egyletünk huszonötéves fejlődésének megírásához méltóbb bevezető sorokat gondolni sem mertem volna ezen, különösen minket kolozsvári nyomdászokat ily közlelől érdeklő s egy-szersmind oly buzdítólag ható nagyszerű történelmi múlt felelevenítésénél. Hisz a történe-lemből merithetünk az előretörékvésre erőt, kitartást s a történelemnek adunk át egy-egy tanulságos emléket az utókor számára azon kivivott sikerek által, melyet egyénenként vagy összesen, küzdelem és megpróbáltatások által bár, de mégis érvényre juttatunk.

A csupán könyvek nyomásával foglalkozó nyomdászat korát felváltotta azon korszak, mely kezdte felismerni azt, hogy a könyvek nyomtatásán kívül számtalan oly munkát produkál a nyomdászat, mely a befektetett tőkét – okszerű kezelés mellett – búsáson jövedelmezővé teheti; de másfelől az önfentartásra pályát keresők részére ezáltal új tér nyílt, s így a nyomdászatot iparszerűen, azaz mint egy új iparágat karolták fel.

Azonban a gyors fejlődést még mindig gátolta különösen a könyvek nyomtatását ellenőrző censura és a nyomdák felállításánál megkövetelt pénzbeli biztosíték letétele. De maguknak a nyomdászoknak, mint munkásoknak a helyzete, kik csak számra nézve szaporodtak, s anyagi tekintetben csak nyomorogtak, e szaporodás még hátrányos volt, a mennyiben a helyett, hogy a munka mennyiségéhez viszonyulva emelkedett volna, azt jóval túlszárnyalta s a munkás kezeknek elegendő foglalkozás alig jutott; mely körülményt súlyosbított az, hogy a test szervezetére nagy befolyással levő foglalkozás ideje egyenlőtlen s a díjazás gyenge volt. Egy bekövetkezett betegség folytán pedig majdnem a megsemmisülésig nyomorogtak, mivel senki és semmi sem volt, a ki őket segélyezze, vagy a honnan segélyt nyerjenek.

Semmi sem bizonyítja ezt jobban, mint ama „Typographia regulái”, mely e század elején léptetett életbe a r. kath. lyc. nyomda igazgatósága által, s mely a kötelességeket és jogokat lakonikus rövideggyel, vagy mint mondani szokás: „kurtán és furcsán” szabályozta. Ugyanis, hogy csak egy pár pontot idézzek, a kötelességek pontos teljesítésére nézve e „regulák” 84. pontja ezt mondja: „Ki mennyi szolgálatot tesz, annyi fizetést vesz, ki mennyit mulat, annyit vesz.” *Világosabban* a 85. pont: „Egy elmulasztott napért 50 krt. félnapért 25 krt, egy óráért 4 kr huzatik le.” *A betegség esetére* nézve így szól a 96. pont: „A ki betegsége miatt egy-két nap nem dolgozhatik, kimarad s a Directort bizonyossá teszi a betegségéről, vészi az egész héti fizetést.” De már a 97. pont így szól: „Ha a betegsége egy hétnél tovább tart, a Typographia ingyen senkit sem tarthat, nem fizethet, olyant fogad a ki dolgozik s annak fizet” stb.

* Vajha a pályatársak kegyelele megmentené e sirhantot a végelpusztulástól, s az elhagyatottságból kiemelve, gondozás alá venné. Ajánlom a pályatársak figyelmébe. Gombos F.

Ilyen s ehhez hasonló szabályok közt éltek s ily állapot környezte nyomdászainkat egész 1848-ig, a mikor is ez megváltozott; de csak rövid időre. Azonban elég volt arra, hogy a sorsuk iránt csak sóhajtásokkal eltelő nyomdászokat a cselekvés terére szólítsa s az eddigi tengődésszerű életmódot, habár teljesen megváltoztatni nem is, de némileg tűrhetőbbé, elviselhetőbbé tehessék.

Az önmagukról való gondoskodás eszméje kezdett életre kelni a nyomdászok között, s ezt a „nyomdász beteg- és utassegélyző egyletek” felállítással látták leginkább elérhetőnek. Így alkottak már 1848-ban a budapesti szaktársak beteg- és utassegélyző egyletet, de a szabadságharc leveretése után uralkodó abszolutizmus ez egylet valódi célját, mint annyi másét, félremagyarázta s létesülését megtagadta.

A *kolozsvári könyvnyomdászok segélyző-egyletének* felállítását is már az 1853. év elején kezdeményezte a ma is élő *Dolián János* pályatársunk s jelenleg a szamosújvári gör. kath. püspöki nyomda derék ügyvezetője, kinek elsősorban köszönhetjük egyletünk létezését, mert az ő lankadhatlan és buzgó fáradozásai után nyert az életet. Az akkor még csekély számban levő nyomdászok már elég lelkesen karolták fel az eszmét s adták össze a hetenként fizetett 10 kr illetéket; de kezdeményezőnek a városból való távoztával, s különösen csekély számuk miatt, még ugyanazon évben megakadt s az alig 8–10 frotot tevő vagyont a befizetők maguk közt szétosztották.

Ez első eredménytelen kísérlet után 5 év múlva, 1858-ban tért vissza városunkba *Dolián János* pályatársunk s tudomására jutván a kis egyesület feloszlása, még ugyanazon évben többször fölvetette pályatársai közt egy betegsegélyző-egylet alakítását, de minden siker nélkül; 1859-ben sem volt szerencsésebb. Azonban ezen sikertelenségek dacára sem szünnén meg népszerűvé tenni az egyesület nemes és a nyomdászokra kiható jótékonyosságát, s már a következő évben, 1860-ban, mint egyik nevezetes lépést említhetjük fel azon összejövetelt, melyet az egylet miként való felállításának megbeszélése végett tartottak az ev. ref. főtanoda nyomdájában, – az indítványozóhoz csatlakozva e nyomda személyzete közül Szathmári Mihály ügyvezető, Burckhárdt András, Décsi József, Boér István, Rácz István, Szabó András, Karsai István, Papp Ferencz, Illés László, Nagy Lajos és Csáka Mihály (néma), kiket Décsi József, Karsai István, Nagy Lajos és Illés László kivételével, kik elhaláloztak, nagyrészen ma is körünkben tisztelhetünk.

Ez összejövetelt nevezhetjük egyletünk első gyűlésének, mely nemcsak azért nevezetes, mert első volt, de a melyen hozott határozat által életet nyert egyletünk s az abban résztvett 12 pályatárs mintegy kötelességének tartotta odamunkálni, hogy minden egyes kolozsvári nyomdászt bevonjanak, az egylet tagjai sorába toborzanak. Az 1860. év folyamán még több szűkebbkörű gyűlés tartása által munkáltak az ifjú csemete plántálgatásán, s egyik ily gyűlésen már szükségét látták annak, hogy a mind föl-fölmerülő ügyek elintézésére maguk közül tisztviselőket válasszanak, melyből aztán az következett, hogy a közbizalmat teljes joggal bíró kezdeményező egy személyben elnök és pénztárnok lett, jegyzőnek pedig Szathmári Mihály választott.

Ily szervezeten várták be az 1861. évet, melynek január első szombatjával tényleg megkezdtek az egyleti illetékek befizetését is, mely a már megállapított szabály szerint hetenként fizetendő 10 krajczárban lett megállapítva. De a fiatal egylet is még ez évben megkezdte kitűzött nemes hivatásának gyakorlását s a július 20-án városunkon átutazott két idegen nyomdásznak útisegélyképen 60 krt adott s augusztus 31-én nyújtotta az *első kétheti segélyt* 8 frt összegben Becsek Dániel volt egyleti tagnak, a ma is élő sz.-udvarhelyi nyomdatulajdonosnak, mely tények által gyakorlatilag is bebizonyította, hogy él s életrehívására szükség volt; s így nemcsak első alapszabálya, de mi is jelezhetjük, hogy a „*kolozsvári könyvnyom-*

dászok beteg- és útassegélyző egylete” az 1861. év kezdetével meg lett alapítva s az 1803. április 19-én tartott „alakuló” közgyűlése csakis a nyilvánosságra való kilépés jellegével bírt.

Az 1861-ben megkezdett áldásos működést előbbre vinni, az egyletnek biztos létet teremteni volt a főczél a buzgó pályatársak előtt, kik minden lehető eszközt megragadtak arra, hogy azon társaikat, kik még vonakodtak tagjai lenni, őket felvilágosítván az egylet üdvös volta felől, tagokul megnyerhessék. Sőt tovább mentek. Az ev. ref. főtanoda nyomdájának 1848. óta igazgatóját: Stein Jánost – ki 10 évig volt egyletünk elnöke, – szerencsések voltak pártolólul megnyerni, ki a mellett, hogy késznek nyilatkozott havonként 1 frt befizetéssel a pénztár gyarapításához járulni, személyesen is befolyt arra nézve, hogy az igazgatása alatt működő nyomda személyzete kivétel nélkül tagja legyen az egyletnek, mi annál üdvösebb volt, mert ezáltal a többi nyomdák személyzetei is mintegy kötelességeiknek vélték eleget tenni, ha a tagok sorába léptek; a kik aztán megint nyomdáik főnökeit: u. m. a rom. kath. lyc. nyomda akkori igazgatóját Szentpéteri Imrét és néhai Gámán János nyomdatulajdonost nyerték meg hasonló pártolódijak fizetésére, mely díjakat a három nagyobb nyomda főnökei, t. i. Stein János, Keresztesi Pál és Ajtai K. Albert az átutazókat segélyző alapra jelenleg is fizetnek.

Mindezen sikerek elérésében a kezdeményező ernyedetlen munkássága mellett nem csekélyebb jelentőségű érdemeket szerzett *Burckhárdt Ágoston* egyletünk tiszteletbeli elnöke, ki a kibocsátott gyűjtőívek révén valóságos hangyaszorgalommal gyűjtötte össze a nemes emberbarátok szívesen nyújtott filléreit. E gyűjtés 200 frt 50 krral növelte alaptőkénket, mely méltó bizonyossága volt ama nemes és jóakaratu támogatásnak, melyben a fiatal egyletet városunk közönsége, még a nyilvános kilépés előtt, részesítette. Meg is látszott e munkásság eredménye, mert a fiatal egylet ugy tagjainak számában, mint alapvagyonában folyton gyarapodott, 1861-ben tagjainak száma husz, 62-ben huszonkettőre emelkedett a 12-ről és bevételei a két év lefolyása alatt jóval felülmúlta a 400 frtot, kiadása pedig 102 frtot tett, melyből segélyezett 15 átutazót 25 frt 60 krral, 5 egyleti tagot betegség esetében 40 frttal, s az 1862-ben elsőnek elhalt Décsi József tagtárs tisztességes eltemetésére 30 frt 55 krral járult.

Ily körülmények közt érte el egyletünk az 1863-ik évet, a mikor már elég erősnek érezték a nyilvánosságra bocsátásra s elhatározták, hogy az ez évben tartandó gyűlést, mint „alakuló” közgyűlést tartják meg. A megtartás napjául 1863. április 19-ke tűzetett ki, mely napon a rom. kath. lyc. nyomda helyiségében meg is tartatott.

Ezen „alakuló” közgyűlésről felvett jegyzőkönyv tanúsága szerint a gyűlésben résztvettek, illetőleg jelen voltak: „Tanácsilag kiküldött biztos: *Elekes András*; az ev. ref. főtanodai nyomda haszonbérlelője: *Stein János*; a rom. kath. lyc. nyomda igazgatója: *Szentpéteri Imre*; az ev. ref. főtanoda igazgató tanára: *Sámi László* és a „Korunk” cz. lap érdemes szerkesztője: *Kőváry László*; továbbá a következő nyomdászok: *Bartók Lukács* a rom. kath. lyc. nyomda és *Szathmári Mihály*, az ev. ref. főtanodai nyomda ügyvezetői; *Baritz József*, *Beck Ludvig*, *Becsek Dániel*, *Benkő Károly*, *Burckhárdt András*, *Burckhárdt Ágoston*, *Csiszér Dávid*, *Dolián János*, *Fenzer József*, *Heine Ferencz*, *Illés László*, *Imreh Sándor*, *Karsai István*, *Kolozsvári János*, *Miklósi Zsigmond*, *Nagy Lajos*, *Papp Ferencz*, *Rácz István*, *Szabó András* és *Vogel Károly*” – egyleti tagok.

A nem nagyszámu, de az egylet iránt nemes érdeklődéssel s buzditó lelkesültséggel ékeskedő közgyűlést *Dolián János* ideiglenes elnök és pénztárnok ahoz méltó beszéddel nyitotta meg, melynek folyamán mintegy elismerését fejezván ki a pályatársaknak a tapasztalt összetartó, együttérző lelkes támogatás felett, kijelenti, hogy: „a kolozsvári könyvnyomdászok által alapított *beteg- és útassegélyző egylet* többé nem ábránd; mint megalakult jótékony intézetet tekinthetjük azt, melynek üdvös hatása már is, úgyszólván a kezdet kezdetén, kézzelfoghatólag felmutatható.” Beszédének e kijelentést követő részében a nyomdászat iránt eltelt igaz

lelkesültséggel tesz egy visszapillantást a nyomdászat amaz aranykorára, melyben koronás fejedelmek méltatták Gutenberg felvilágosítást terjesztő nagy művét a vele való foglalkozásra. A többek között fölemlíti a minket oly közelről érdeklő történelmi nevezetességű tény, hogy: „*III. Fridrich* császár a könyvnyomdászokat czimerrel ajándékozta meg s kardhordásra feljogosítá”; – és hogy: „*II. József* császár ifjúságában tanulta a betűszedést és nyomtatást. Szeretett anyját, Mária Terézia magyar királyné őfelségét, születésnapjára két oldalt elfoglaló tőle szerzett, szedett és nyomott költeménnyel lepte meg. József császár sajtója minden hozzátartozókkal együtt, valamint betűszekrényei is a bécsi államnyomdában üvegrekesz alatt, örök emlékül tartatik fenn.”

Ezután *Imreh Sándor* egyleti tag, jelenleg a marosvásárhelyi ev. ref. főiskolai nyomda ügyvezetője, hosszabb beszédben részletezte azon okokat, melyek a nyomdászatra s azok munkásaira nehezdednek, s mily üdvös hivatása lesz a működését már oly szépen megkezdett nyomdász-egyletnek. Beszéde végeztével köszönetét fejezvé ki a közgyűlés színe előtt a két legfáradhatlanabb pályatársnak: *Dolián János*nak, a legbuzgóbb indítványozónak s ideiglenes elnök és pénztárnoknak, valamint *Burckhárdt Ágoston*nak, a fáradságot nem ismerő lelkes gyűjtőnek. Köszönetét továbbá a nyomdák főnökeinek s azon lelkes honfiaknak, kiknek adományai által az egylet pénztára oly tetemesen gyarapodott.

A pénztár két éves forgalmáról szóló kimutatás felolvasása után a megerősített alapszabályok olvastattak fel s annak értelmében a tisztviselők megválasztattak. Elnök lett egyhangú felkiáltás útján *Stein János* igazgató; pénztárnok: *Dolián János*; ellenőr: *Szathmári Mihály*; ülnökök, vagyis a választmány tagjai lettek: *Benkő Károly*, *Burckhárdt András*, *Rácz István* és *Vogel Károly* egyleti tagok, melynek kihirdetése után *Stein János* elnök az egyletet megalakultnak és a közgyűlést befejezettnek nyilvánította.

Az első alapszabály az egylet célját következőkben körvonalozta: „1. Az idegen, foglalkozást kereső pályatársakat, kik alkalmazást nem kapnak, útiköltséggel (viaticum) segíteni. 2. Beteg egyleti tagokat, azoknak ápolást és orvoslást nyújtandó, pénzzel segíteni. 3. Az elhalálozott egyleti tagokat a nyomdászok zászlója kíséretében (mely zászló egyik felén látható a „nyomdászok czimere”, a másikon pedig a halhatatlan Gutenberg ama jelisége: „*Légyen világosság!*”) és a régi szokás szerint kardosan eltemettetni.” A segélyezés következő volt: Utisegély 1 frt, betegsegély egy hétre 4 frt, temetkezési segély 30 frt, melyekért az egylet tagjai beiratási díjúl egyszersmindenkorra 4 frtot, hetenként pedig 10 kr illetéket voltak kötelesek fizetni.

Megerősítés végett az erdélyi kir. főkormányshoz fölterjesztett alapszabályok a következő „hozzáadással érkeztek vissza 1863. Bőjtelő hó 5-én: „A kir. Főkormányshoz tekintve a múlt 1861-ik év Boldogasszonyhava első napján a helybeli nyomdászok által alakított beteg- és útassegélyző egyletnek jótékony és nemes irányát és emberbaráti célját, annak érvényesítés végett ide fölterjesztett alapszabályait azon hozzáadással erősíti ezennel meg, hogy az alapszabályok 16-ik cikkelyéhez az új iparrend 129-ik §. értelmében még az is bejegyzendő: miszerint a közgyűlések tartása esetről-esetre a városi tanácsnak bejelentendő; továbbá a 18-ik cikkelyhez az új iparrend 113-ik §-nál fogva még bejegyzendő: hogy a megválasztott elnök megerősítés végett a városi tanácshoz, mint iparhatóságához, fölterjesztendő.” Ennek a kifolyásából történt, hogy tanácsi biztos vett részt a közgyűléseken s a jegyzőkönyveket aláírásával igazolta, egész 1869-ig; az ezutáni időkben ez nem gyakoroltatott, csupán a 70-es években két ízben, a mikor ez különben is nem rendelve, de kérve volt: azonban ekkor már az alapszabályok is megváltoztak.

Még ez év augusztus havában tartatott egy közgyűlés, melyen intézkedés történt arra nézve, hogy az egylet pénze a kolozsvári kisegítő-pénztáregyletbe helyeztessék el s a kézi pénztárba csak 30 frt hagyatott az esetleges segélyadás fedezése végett.

1864-ben az egyletnek 22 tagja és 473 frt 73½ kr vagyona volt, s ez örvendetes vagyoni gyarapodás arra indította az egylet tagjait, hogy a temetési költségre adandó segély összegét 30 frtról 40 frtra emelték fel. Ugyancsak ez évben határozatott szavazattöbbséggel, hogy az egylet részére egy égszínkép színű zászló készíttessék, melyre nézve bizottság is küldetett ki, de a melynek munkássága eredményre nem vezetett. Hasonló sors érte a felszabadulandók részére készítendő oklevél tervét is.

Az 1865-ik évben nem találunk egyletünk évkönyveiben nevezetesebb tény, sőt még gyűlés tartásáról sincs följegyzés, a miből majdnem azt hihetnők, hogy az egyleti élet iránti kedv csökkent; de ha az 1866-ik évben okt. 28-án tartott közgyűlésen tett jelentéseket vizsgáljuk, az ellenkezőt tapasztaljuk. Ugyanis az érdemekben gazdag pénztárnok e városból s így az egylet kebeléből is távozni kényszerülván (jelenlegi állása betöltésére) megtartá végső elszámolását: 823 frt 84 és ½ kr vagyoni állást jelentve be a közgyűlésnek – eredményéül azon eszmének, melyről annyit ábrándozott, – de a melyért annyit küzdött és fáradozott; jutalmúl csak annyit kérve: „hogya ezután is az egylet tagjának lenni megengedtetessék”, melyre a következő határozat hozatott: „Ámbár az alapszabályok 3. §-a szerint csakis a kolozsvári nyomdákban dolgozó egyének lehetnek tagjai az egyletnek, tekintve kérelmezőnek az egylet alapítása és gyarapítása körül szerzett érdemeit, kérelme megadatik, – megjegyeztetvén, hogy ez esetből jövőre következtetést vonni nem lehet, – ez csakis kivételes eset lévén, az alapítás körül szerzett érdeme elismeréseül.” Ily határozathozatal még csakis egyszer ismétlődött, midőn az egylet alapítását szintén nagy mértékben elősegítő *Burckhárdt* Ágoston hasonló kérelmére az 1873. február 2-án tartott közgyűlés az érdem elismeréseül ugyanoly határozatot hozott, mint a most távozó pénztárnok részére. Az 1866-ki közgyűlés a temetkezési illetéket újlag 10 frttal emelve, 50 frtban állapította meg, de egyidejűleg kimondta, hogy: „azon esetben, ha a pénztár állása veszélyeztetve lenne, a jövő közgyűlésnek fenhagyatik szabadsága, hogy: ha szükségesnek látja, a segélypénz mennyiségét lejjebb szállithassa.”

Számottevő, kisebb-nagyobb jelentőséggel bíró határozatok hoztak az egylet belügyeinek igazgatása végett úgy a tisztviselők, mint a tagok érdeklődő résztvevése mellett az 1867–68-ki évek folyamán, melyek eldöntésekor mindig úgy az egylet, mint tagjainak kölcsönös érdeke volt az irányadó. Ez igazgatás mellett örömmel tapasztalhatjuk, hogy az évről-évre való gyarapodás sem hiányzott. Egyletünk alapvagyona az 1868-ik év végével már elérte, sőt 51 frttal túl is haladta az 1000 frtot és humánus feladatát is teljesen kielégítő módon gyakorolta. Az egyleti tagok *betegségi* segélyezésére 400 frtot, 2 temetési költség fedezésére 80 frtot és a városunkon átutazó 125 idegen pályatárs segélyezésére 130 frtot s így tisztán segélyezésre összesen 610 frtot adott 1868. végeig, a mi fényesen bizonyítja azt, hogy mily szükség volt e humán-egylet létesítése és fentartása.

Az 1869–70. évekkel az első 10 éves cyklus csendben és a legszerényebb munkásság közt folyt le. Egyetlen főczél lebegett szem előtt: az egylet folytonos fejlesztése, gyarapítása. És e törekvést nagyban elősegítette a lelkiismeretes vagyonkezelés és a segélyezésben követett mérséklet; mert bár a tagok szükségteljes napjaikban joggal fordulhattak a segélynyújtó egyletnek, mely mindig készen állott, ha az jogosan igényeltetett; de mindannyiszor éber figyelemmel őrködött, valahányszor oly egyén akarta azt igénybe venni, ki rendes körülményei közt nemes hivatását föl nem ismerte... És ebben is csak a collegialis kapocsnak szorosabbra vonását láthatjuk, mert csak együttes erővel és akarattal lehet a meglevőt megtartani, előre vinni és fejleszteni!...

A második 10 éves cyklus kezdetével 1871-ben fölvettetett az eszme, hogy a már meglevő „beteg- és útassegélyző-alap” mellé egy „*rokkant-, özvegy- és árva-alap*” létesíttessék, mert a segélynyújtás egyletünk részéről csak akkor lesz teljesen egész, ha nemcsak a városunkon

átutazókat és a betegségben szenvedőket látja el a szükséges segélyezéssel, de az elgyengült, munkaképtelenné vált pályatársakat is védő karjaiba fogadja, s az elhaltak után netán hátramaradt özvegyeket és kiskorú árvákat is gyámolítja a családfő elvesztése által jutott inséges napokban.

E nagyjelentőségű segélyezési alap felállítását *Burckhárdt* Ágoston kezdeményezte, s kipróbált szorgalmu gyűjtőtehetségével neki is kezdett az eszme megvalósításához. Gyűjtőíveket bocsátva ki az egylet, azokat ő maga nagy kiterjedésű ismeretsége folytán széthordván, mindenütt buzdított és lelkesített. S városunk és vidéke nemes szívű fiai és leányai ezt megértve, készséggel nyújtották filléreiket az eléjük tárt humánus cél megvalósíthatására, melynek eredményeül már 1873-ban 372 frt 10 kr lett hirlapilag is nyugtázva.

Noha ez évek alatt a pályatársak figyelme nagyrészen az új alap létesítésére irányult, a betegsegélyző-alap azért nem hanyatlott, sőt öröndetesen emelkedett s az ügykezelésre is célszerű intézkedések történtek. Így 1873-ban a heti illetékek pontosabb eszközölhetése céljából minden nyomdában házipénztárnokok választattak, kiknek kötelességükké tétetett odahatni, hogy a heti illetékeket pontosan felvegyék, a felszabadulandókkal az egylet célját megismertessék, s az idegen városból jött és foglalkozást nyert pályatársakat hasonló módon felszólítsák s az így nyert pénzeket minden hónap végével a főpénztárnoknak beszámolják. Hogy ez intézkedésnek megvolt a gyakorlati haszna, bizonyítja az, hogy az 1872-ben 19-re apadt tagok száma 1873-ban 32-re nőtt fel s az évi pénztári számadás 242 frt kiadás mellett 304 frt 71 kr tiszta bevételt, s ez alap összes vagyona 1586 frt 17 krt tüntetett fel; e szép gyarapodás megint arra készíté a tagokat, hogy a temetkezési illetéket 60 frtra, a betegsegély összegét pedig heti 4 frtról 5 frtra emelte, mely máig is érvényben van.

Ez intézkedéseket foganatosító s február 2-án tartott közgyűlésen Stein János igazgató, az egylet népszerű elnöke kijelentette, hogy: „ő már koros ember lévén, s több oldalról terhes elfoglaltatása miatt az egylet ügyeit nem intézheti úgy, mint akarná, kéri a közgyűlést, hogy az új választást elrendelvé, helyébe más elnököt válasszon.” – A mily határozottan voltak kifejezve e szavak, ép oly fájdalmasan vette tudomásul e közgyűlés távozását azon egyénnek, kinek 10 éven át tartó tapintatos és részrehajlatlan elnöki vezetését annyira megszokta.

A megüresedett elnöki szék betöltése oly egyént kívánt, ki a távozó elnök 10 éves munkássága által hátramaradt örökséget öregbitvén, hasznossá tegye. A közgyűlés figyelme *Burckhárdt* Ágoston egyleti tagra esett, kit elnökké választva, bizalma által egyszersmind elismerését akarta kifejezni az eddig kifejtett munkáért. De az általa megkezdett *rokkant-, özvegy- és árva-alap* felállítása végett nagy szükség is volt az ő személyére, mit fényesen igazolt azon tény, hogy megválasztatása után két évre, azaz 1875. augusztus 1-én ezen segélyző alap is 879 frt 42 kr tőkével megalakult, s egyidejűleg kimondatott, hogy ez időtől kezdve a tagok hetenként külön 5 kr fizetéssel járulnak az alap gyarapításához, mely tagsági illetéknek 10 évi szakadatlan fizetése után minden tag jogos igényt tarthat az esetleges segélyezésre, melynek meghatározására s a különben is régi alapszabályok kidolgozása végett az 1875. július 25-én tartott közgyűlés kebeléből egy bizottság küldetett ki: *Burckhárdt* Ágoston elnök, *Vogel* Károly pénztárnok, *Szathmári* Mihály jegyző, *Benkő* Károly, *Pongrácz* Antal és *Dombrowszky* Lajos tagok személyében.

Midőn ez új alap megalakultát jelezzük, hálattel szívvvel kell megemlékeznünk a nagyközönség ama buzdító és támogató pártfogására, mellyel egyletünket körülövezte s jótékony adományaival törekvésünket elősegítette. Mindmegannyi drágakő ez a siker koronájában, melyeket ragyogóbbá tesz a nagytudományu főpap: kalocsai bíboros érsek *dr. Haynald Lajos* őeminentiája nagy neve, ki ez embertársaink felsegélésére irányult törekvéseinket két izben 80 frt adománnyal tüntette ki; a nagytekintélyű államférfi: volt erdélyi kir. kormánybiztos és Kolozsvár városi országgyűlési képviselő *gr. Péchy Manó* őexcellentiája, ki szintén két izben

120 forint adománnyal; a nemesen érző dicső honleány s egyik legnagyobb magyar színművész: *Szerdahelyiné Prielle Cornelia* önagysága és *Kibédi Biasini Domokos* kir. keresk. tanácsos, kik 20–20 forint adománnyal buzdítottak és lelkesítettek. A magyar színművészet gyámolításában örök érdemeket szerzett *Lompérdi Korbuly Bogdán*, mint a kolozsvári nemzeti színház volt intendánsa, három színelőadás jövedelmének átengedése által 239 forint 15 krral gyarapította az ifjú pénztár alapvagyonát, – s a majd minden évben áldozatot hozó *Stein János* 100 forint alapítódíjjal jelezte, hogy a 10 évig elnöki vezetése alatt állott egyesület helyes úton jár ez újabb irányú segélyző-alap létesítésével.

És mindezek mellett minő szavakkal tudnánk kifejezést adni méltatásául a kolozsvári *kisegítő-pénztár-egyesület* igazgatóságának azon áldozatkész elhatározásáért, hogy 1882-től kezdve évről-évre 25 forint adományt juttat évi nyeresiményéből egyesületünknek!... Mind, mind oly tények, melyek önmagukban rejtik az érdemet. S valahányszor egyesületünk szűkölködő tagjainak segélynyújtás által egy-egy könyvét törli le, mindannyiszor érzi azt is, hogy ezt az ő jóvoltukból is teszi!

Az 1877. évben a belügyminisztériumhoz megerősítés végett fölterjesztett új alapszabály azon módosítással nyervén megerősítést, hogy úgy az útas- és betegsegélyző-, mint a rokkant-, özvegy- és árvaalapok egymástól teljesen független külön vagyonnal rendelkezzenek s így mindkét alap meg nem félelgesíthető törzsvagyonául 1000–1000 forint alapszabályilag is kijelöltetett; ez lehetséges is volt, mert ez év végével már az utas- és betegsegélyző alap 2109 forint 2 krt, s a rokkant-, özvegy- és árvaalap vagyona 1057 forintot tett.

A szépen fejlődő anyagi gyarapodás mellett a tagok száma is folyton növekedésben volt s ez évben 47, tehát az első 10 éves ciklusban elért szám kétszerese volt, a miből önként következett, hogy a segélyadás összege is megkétszereződött; t. i. a míg 1868-ban, a mely évben a betegsegélyző-egyesület vagyona elérte az 1000 forintot, s a segélyezésre kiadott összeg 610 forintot tett, – úgy az 1877-ben, mikor is az alapvagyon a 2000 forintot meghaladta: a segélyezésre kiadott összeg szintén meghaladta azt, azaz 2014 forint volt, melyből betegek segélyezésére 1235 forint 27 kr, 222 átutazónak 300 forint és temetési költségül 479 forint 50 kr fordított; vagyis más szavakkal: tett ez alap készpénzvagyona 1877. év decz. 31-én 2109 forint 2 krt, volt kiadás az alakulás kezdetétől 1861. január 1-től 1877. decz. 31-ig tisztán segélyezésre 2014 forint 27 kr, s így a készpénzvagyon 94 forint 75 krral haladta meg a segélyezésre kiadott összeget, mi mindkét esetben eléggé jellemzi az elmúlt évek gazdálkodását.

Az új alapszabályban a rokkant, özvegy és árvák segélyezésére ki volt mondva, hogy a tagok csak 10 évi tagság után tarthatnak igényt. Ez idő múltán a munkaképtelenné vált tagok segélyét a következőleg jelezte: u. m. 10–20 évi tagság után legalább is 2 forint ; 21–30 év után 2 forint 50 kr; 31–40 év után 3 forint; 41–50 év után 3 forint 50 kr; 50 évi tagságon túl 4 forint hetenként, azon hozzáadással, hogy a közgyűlés, ha a körülmények engedik, e segélyezést főlebb is emelheti; e meghatározás mellett azonban hozzát teszi, hogy: „Azon tagok részére, kik a nyomdász üzletnél testi sérülést vagy egyéb testi bajt szereztek s ezáltal munkatehetetlenné váltak, 10 éven alól is fizettethetik a rokkantsegély, a közgyűlés által meghatározandó összegben.” Az *özvegysegélyre* nézve, hogy: „valamely tag halála után, ha az legalább 10 évig a pénztár irányában való járulékait pontosan fizette, törvény és házasság után maradt özvegye igényt tarthat a segélyezésre”; az özvegysegély 30 forintban lett megállapítva. Hasonlólag intézkedett a kiskorú árvák segélyezéséről is, azoknak 12 éves korukig terjedő segélyezését a közgyűlés határozatának tartván fenn.

A segélyezés illetén proponálásában inkább a jóakarat nyilvánult, mint maga a cél érvényrejutása; de hiszen ez egy kezdő alpnál másként nem is lehet; mert oly nagy horderejű cél elérésére, minő a *rokkant-, özvegy- és árvákat segélyezés*, jól tudjuk, mily nagy alaptőkére

volna szükség. Hanem arra, hogy a megkezdett munka annál nagyobb lelkesedéssel folytattassék, – e tételek felállítása egyelőre elég buzdító anyagúl szolgáltak.

És e buzgalom sem hiányzott az egyesület tagjai között. Tánczvigalmak tartását tüzték maguk elé, melyek sikeres rendezése által majdnem minden évben szép anyagi hasznot nyertek s az egyesület erkölcsi értékét is nem kis mértékben emelték. A pályatársak közt a collegialis érzületet mind szorosabbra fűzték, úgy, hogy ha volt is a mi azt egy pillanatra megzavarja, – mely alkotmányos formákkal igazgatott testületeknél vajmi ritkán kikerülhető, – azt a higgadtan gondolkozó pályatársak odaadó ügyszeretete a helyes útra terelte, a mi annál könnyebb volt, mert annak kiindulási pontja is a közös cél netalán megakadható fejlődésének féltékeny szemmel tartásából származott.

A cél tudatos egyesületi igazgatás mellett ott diszeleg a háladatosság eszméjének érvényre jutása is a minden elhatározást, intézkedést tartalmazó „Jegyzőkönyv” lapjain. Az 1877. február 4-én tartott rendes és ugyanazon év augusztus 26-án tartott rendkívüli közgyűlésekről felvett jegyzőkönyvek lapjai emlékeztetik a pályatársakat, hogy szívük háláját akarva leróni: önmagukat tisztelték meg, midőn Nagyméltóságú és Főtisztelendő *dr. Haynald Lajos* kalocsai bibornok-érseket 25 éves püspöki jubileuma alkalmából feliratban üdvözölték s az egyesület *tiszteletbeli tagjává*, s Nagyságos *Lompérdi Korbuly Bogdánt* az egyesület *disztagjává* választották és az erről szóló diszoklevél kiállításáról és átnyújtásáról bizottság kiküldése által gondoskodott.

Az 1878. évvel a magyarországi nyomdászok életében örök időkre kiható mozgalom vette kezdetét, mely hazánk minden nyomdászegylettel bíró városát, s így a kolozsvárit is, közös tevékenységre szólította. E mozgalom a budapesti társegylet kebeléből indult ki, s célja az volt, hogy 1878. pünkösd másodnapján Budapesten tartandó országos gyűlésre minden egyesület képviselőket küldve, oda munkáljanak, hogy a nyomdászat fejlődését gátló túlságos concurrentia terjedését némileg akadályozzák s az ezt nagymértékben elősegítő „tanonczügyet” rendezzék. De első és legfőbb célja volt ez országos összejövetelnek az, hogy Magyarország nyomdászegyleteit egy-egy központi székhellyel kerületekre ossza s ezáltal a vidéki kisebb városok nyomdászainak – kik csekély számuk miatt egyesletté nem alakulhattak, – módot nyújtsanak arra, hogy egyesületbe állhassanak s így a balsors csapásai alatt az elzülléstől megóvassanak. De másfelől a kölcsönösség elvének életbeléptetése által biztosítani akarták minden egyesületi tag segélyezésben való részesülés jogának *folytonosságát* az esetre is, ha azon városból eltávozni kényszerülven, akarva nem akarva, megszűnt egyesületi tag lenni.

A szabadelvű fejlődésnek mindig barátja s a saját kebelében is mindig ez irányban munkáló kolozsvári nyomdászegylet megérté a budapesti társegylet üdvös törekvését, a legnagyobb lelkesedéssel fogadta a hozzá küldött átiratot, melynek értelmében nem is késett az említett időben megtartott I. országos nyomdászgyűlésen néhai Rozinyák József ellenőr-jegyző személyében magát képviseltetni, ki e küldetésében eljárva, részletes előterjesztésben számolt be az orsz. gyűlés folyamán végbement tárgyalásokról és határozatokról.

Nem lehet feladatunk itt részletesen felsorolni az I. orsz. gyűlésen hozott határozatokat; de mint egyesületünket közeli érdeklő dolgokat, a következőket figyelmen kívül hagynunk nem lehet. És pedig: miután ez orsz. nyomdászgyűlés a tulajdonképeni Magyarországot a következő hét: u. m. 1. budapesti, 2. pozsonyi, 3. kassai, 4. debreczeni, 5. szegedi, 6. temesvári és 7. pécsi kerületre, – az erdélyi részeket 2 kerületre osztotta: Kolozsvár és Szeben kerületi központtal, s e két központi egyesület szabad egyezkedésére bizta egymásközt elhatározni azon vidéki kisebb városok nyomdászainak egyesületükhöz csatlakozását, kik talán nemzetiségi tekintetek miatt a gyakori érintkezést igénylő központi igazgatást nem gátolják.

A másik nevezetes határozat volt az, melyben kimondja az orsz. gyűlés, hogy az *önhibájukon kívül munkanélkülivé lett* nyomdászok segélyezésére minden oly leendő központi egyletben, mely még ily czélú alappal nem bír, alap létesíttessék, hogy így a kerületi szervezkedés által életbeléptetendő *kölcsönös* segélynyújtás a lehető teljes legyen. Ezen határozatok keresztülvitelére új alapszabályok válván szükségessé, mintául a pozsonyi egyleté ajánlatott, mely az összes segélyezési osztályokat magába foglalta. A szervezkedés végső határidejéül pedig 1879. évben tartandó II-ik orsz. nyomdászgyűlés tűzetett ki.

E határozatok megvalósítása végett egyletünk igazgatósága meg is kezdte szervezkedési munkáját, habár előre látta, hogy egy új alap létesítésénél, mely újabb terheket ró a tagok vállaira, számolnia kell a nehézségekkel; sőt a csaknem féltékenyen őrzött egyleti vagyonnak a vidékiekre való kiterjesztése is nem kis aggodalommal tölté el az egylet némely tagjait. De a szabadelvű gondolkodás a végeredményben itt is diadalra jutott, mit bizonyít az, hogy a Burckhárdt Ágoston elnök, Pongrácz Antal alelnök, Vogel Károly pénztárnok, Gombos Ferencz ellenőrijegyző, Szathmári Mihály, Burckhárdt András, Benkő Károly, Groisz Ottó, Maknics Albert, Kovács Lajos, Kocsis Márton és Nagy Zsigmond személyében kiküldött bizottság az alapszabályok módosítását az 1881. márcz. 6-án tartott közgyűlés elé terjesztette, mely azt elfogadva, utasította az ig. választmányt, hogy megerősítés végett a belügyminiszteriumhoz fölterjessze.

A magyarországi társegyletek a kerületi szervezkedést már nagyrészen életbeléptették, habár itt is néhol nehezen barátkoztak meg ez eszmével. És nálunk, az erdélyi részekben, egyletünk többszöri kísérlettelénél egyéb nem történt. Mert a másik kerület központja: a szebeni társegylet azon többszöri felszólításunkat, hogy jelölje ki ama vidéki városokat, a melyekben működő pályatársainkat kebelébe óhajtja fogadni – tudomásul sem vette.

Az 1879-ben megtartani tervezett II. orsz. nyomdászgyűlést a budapest-kerületi központi egylet 1881. aug. 20. és 21. napjaira tűzvén ki, a kerületi szervezkedés végső intézkedései mellett az ipartörvény módosítása iránt az ipar- és kereskedelmi miniszteriumhoz benyújtandó kérvény szerkesztés és a „tanonczügy” rendezése tűzetett ki tárgyakul, melyet közölve a kerületi egyletekkel, őket újlag képviseltetésre szólította fel.

Az ezen gyűlésen megjelent küldötteknek már mintegy beszámolniok kellett az I. orsz. gyűlésen kimondott szervezkedés ügyéről. Az ig. választmány egyik ülésében elhatározta, hogy úgy erre nézve, valamint a II. orsz. gyűlés többi tárgysorozatára nézve is, a mellett, hogy képviselő küldését fogja indítványozni egy egybehívandó közgyűlésnek, – egyszersmind egy 3 tagú bizottságot küldött ki Pongrácz Antal alelnök, Gombos Ferencz jegyző és Hantz Gyula vál. tag személyében egy „Felirati javaslat” kidolgozására, mely mintegy beszámol s egyszersmind indítványoz a felvetett kérdésekben. A javaslatot a rendkívüli közgyűlés elfogadta s benyújtásával a II. orsz. gyűlésre megválasztott képviselőt: Pongrácz Antal alelnököt bizta meg.

A megbízatásában eljáró képviselő-alelnök részletes előterjesztését a következő szavakkal végezte be: „Most bátor vagyok kijelenteni, hogy az általunk kidolgozott s a közgyűlés által elfogadott alapszabályt mindaddig, míg a budapesti központi bizottság alapszabály-tervezetét el nem készíti, fel kell függesztenünk, *fel kell vegyük a munkanélküliek segélyezését is*, és abban kell igyekeznünk, hogy alapszabályaink lehetőleg ugyanazon segélyezési osztályokat vegye fel, mit a budapesti vagy más vidéki egyletek felvesznek.” S így tehát a további halogatásra nem volt idő. Az ig. választmány gyorsan nekifogott e sokat hányt-vetett kérdés végleges megoldásához; úgy, hogy az 1882. évi márcz. hó 12-én tartott rendkívüli közgyűlésen az ellenőr-jegyző által a szervezkedésről tett előterjesztésből azt olvassuk, hogy: „a körlevél által felszólított 10 vidéki nyomda közül 5-ből jelentkeztek számszerint 14-en, kik hajlandók a hozzánk való csatlakozásra.” És hogy a szervezkedés kérdése tényleg megvalósíttassék, az ig. választmány megbízásából a következő indítványt olvasta fel elfogadás végett:

„Tisztelt közgyűlés!

Egyletünk ig. választmánya a budapesti II. orsz. nyomdászgyűlés határozata folytán 2-szor is kimondott *szervezkedés* ügyében a következő határozati javaslatot bátorodik a t. közgyűlés elé terjeszteni:

Tudva azt, hogy Magyarország vidéki nyomdászvárosainak az orsz. gyűlés által felosztott kerületi központokkal való csatlakozása már nagyjából készült és ezáltal majdnem teljesedést nyert ama kitűzött nemes cél, hogy az összes pályatársak inséges napjaikban segítyt nyerhessenek; s hogy mi, kolozsváriak, Erdély egyik kerületi központját képezzük, elsősorban a mi érdekünk s a mi kötelességünk vidéki pályatársainkkal a csatlakozást keresztülvinni, ha csak egyletünk tagjait a többi társegyletek általi kölcsönös támogatástól vissza nem akarjuk tartani, valamint a közös nyomdász-czél hátramaradásunkkal akadályozni, – így tehát ig. választmányunk nevében kérem, mondja ki a közgyűlés, hogy:

1. Egyletünk a kerületébe tartozó vidéki nyomdász-pályatársakat kebelébe fogadja;
2. A kölcsönösségi viszonyt a többi szervezett társegyletekkel fentartani akarja; – és
3. Ez ügy keresztülvitelét a gyűlés által választandó ig. választmánynak – a minta-alapszabály kezéhez vétele után – első fontos kötelességévé teszi.”

A javaslatot a közgyűlés *egyhangulag* elfogadta, mely után az evvel szoros kapcsolatban álló *munkanélkülieket segélyző pénztár* alakítására vonatkozó javaslatot olvasta fel ellenőr-jegyző, melyet nagyérdemű voltánál fogva szintén ide igtatunk:

„Tisztelt közgyűlés!

Második javaslatunk csaknem összefügg a szervezkedés kérdésével, mivel annak tárgya a segélyezési ágak egyik lényeges pontját képezi s így „segélyző-egyletünk” is csak úgy lesz minden tekintetben egész, ha ezen új segélyezési alapot is felállítjuk.

Ezen új alap: „az önhibájukon kívül *munkanélkülivé lett nyomdászokat segélyző alap*” lenne. Ugyanis a Budapesten tartott orsz. nyomdászgyűlés a pályatársak figyelmét felhivta ezen segélyezési ág alapjának felállítására, segítyt nyújtandó azon pályatársaink részére is, kik önhibájukon kívül munkanélkülivé lettek. Ezen alapot már több társegylet felállította s így egyletünk ig. választmánya sem mulaszthatja el, hogy a következő javaslatot a t. közgyűlés elé ne terjessze és annak üdvös voltára föl ne hívja a t. közgyűlés figyelmét, miszerint mondja ki, hogy:

1. A „munkanélküli nyomdászokat segélyző alapot” felállítja;
2. Mivel az átutazók segélyezése lényegénél fogva egy a munkanélkülieket segélyezésével: e kettőt egyesíti;
3. Ez alapra a betegsegélyezési alaptól kiszakít annyit, hogy a nyomdafőnökök által az átutazók részére fizetni szokott évi 12 frttal és a heti illetékeknek 5 krajczárral való felemelésével, legalább egy év múlva 300 frt tökével a segélyezést megkezdhesse.”

Ezen indítvány 1-ső és 2-ik pontját a közgyűlés egyhangulag elfogadta; a 3-ik pontra, t. i. az alap létesítésére vonatkozólag kimondta, hogy: „a betegsegélyezési alaptól kiszakít 150, azaz százötven forintot; a nyomdafőnökök évi díjait, mint „*viaticum*”-díjat, ez alapra fordítja; a heti illetékeknek 5 krajczárral való felemelését 1882. évi május 1-ső szombatjától kezdve kimondja, s ennek végrehajtásával az ig. választmány megbizatik.”

S így e határozat következtében a *munkanélkülieket segélyző alap* 1882. május 1-ével meg is alakult.

Hogy hova fejlesztették a pályatársak ügyszeretete a balsorsban támaszt nyújtó szerény kis együletet, az első 20 év végeztével megalakított harmadik segélyző alap, azt hiszem, eléggé tanúsítja. – Igazán, miként a kis csecsemő fejlődik évről-évre erős férfiúvá, úgy fejlődött ez egyület is; s nem túlozunk, ha azt mondjuk, hogy az édes anya rajongó szeretetéhez hasonló ügyszeretettel fejlesztették, nevelték és gyarapították ez együletet. Azok a tisztviselők, kiket a pályatársak bizalma az egyület ügyeinek igazgatására szólított, a kötelességérzet teljes tudatával végezték azokat, nem várva ezért semmi jutalmat. Elég jutalom volt végzett munkájuknak e fejlődést feltüntető gyümölcse és a pályatársak meg-megújuló bizalma.

De a bizalom nyilvánítása mellett ott látjuk az egyület tagjainak tetteiben kifejező elismerését is azok iránt, kik munkásságuk által maradandó nyomokat hagytak hátra együletünk életében. Így az 1873-tól mai napiglan is buzgó és lelkiismeretes pénztárnokát: *Vogel* Károlyt, ki a terhes pénztári kezelést a legnagyobb pontossággal és puritán tisztasággal minden díj nélkül végezte: az 1879. évi közgyűlésen egy ezüst remontair órával lepte meg, s az ezt követő évi közgyűléseken nem egyszer fejezte ki köszönetét e munka elismerésül. Az elnöki tisztet 1873–1883-ig fáradhatlan buzgalommal betöltő *Burckhárdt* Ágostont az 1883-ki közgyűlés az elnöki szék elhagyása alkalmából egyhangú lelkesedéssel *tiszteletbeli elnökévé* választotta, ezáltal mintegy reményét fejezve ki az iránt, hogy az elnöki szék elhagyásával nem vonja meg tevékenységét az egylettől. Mindezekon kívül számos jegyzőkönyvi elismerés jelzi a buzgó tisztviselők fáradozásait, melyeket azonban, nehogy dicsekvéssel illettessünk, nem részletezünk; s ha e pár ténnyel felhoztuk is: az érdem elismerése mellett a jövő lelkesedését feltételezni akartuk!...

A huszonötéves fennállásnak végefelé közeledünk és az, a mit a hátralevő évekről felsorolhatunk, jelentőségben nem áll hátrább az előbbieknél; a munka kifejtésében éppen nem, sőt mondhatnák terhesebb, a mennyiben egy újabb alap létesítése s a vidékiek csatlakozása által önként következik.

Az 1883. évben tartott tisztújító közgyűlésen *Burckhárdt* Ágoston elnök, ki 10 évig volt együletünk elnöke, ez állásáról önként lemondott. Az egyület fennállása óta még csak 3-ikszor megüresedett elnöki székbe a tagok bizalma *Ajtai K. Albertet*, a „Magyar Polgár” szerkesztőjét és nyomda igazgatóját hívta meg, ki azt elfogadván, együletünk iránti teljes érdeklődésével és buzgalomával tölti be jelenleg is e tisztét s kormányozza az olykor-olykor zajos érdeklődés közt tárgyaló gyűléseket. – Az utóbbi 3 év munkái közt van olyan is, a mely együletünk további fennállását, mint önálló együletét, megszüntetni czélozza; de csak azért, hogy egyik oszlopa legyen egy országosan közös nagy hajlék életrehívásában, melynek méltatása 25 éves munkánk feltüntetésének záró fejezetét fogja képezni.

Az 1883. évtől 1885. végéig terjedő időben végzett munkák közt intézkedések történtek arra nézve, hogy úgy a helybeli, mint vidéki nyomdászok az egyület kebelébe bevonassanak, a mi nagyrészen sikerült is, s ezek, valamint az évről-évre rendezni szokott tánczvigalmak által az egyület bevételeit gyarapították. Humánus eljárásuk által rendkívüli segélyezésekben részesítettek olyan tagokat, vagy elhalt tagoknak özvegyeit és árváit, kik különben az együleti kötelezettségeknek eleget tettek, de a személyt nem válogató végszükség csapásai a szabályszerű idő eltelte előtt rájuk nehezdedt, s a jótékonyság ilyenmű gyakorlása által az egyület becsét és tekintélyét a közönség és pályatársak előtt növelték. – A tagok egészségének fentartását üdvös intézkedések életbeléptetése által elősegíteni törekedtek: a segélynyújtás minden osztályának általánossá, azaz országossá való tételére megindult mozgalomba jelentős részt vettek, s az arra szolgáló statisztikai adatok nyújtásával járultak; a budapesti és debreczeni társegyületek által e tekintetben felvetett eszmékhez véleményadással járultak stb.; szóval a lehető csendben, de lankadatlanul dolgoztak, a mi a rendes napi foglalkozás mellett nem csekély feladat volt.

És mi volt az eredmény?

Hogy az első 25 éves cyklus eredményét a maga teljes voltában feltüntethessük, az alább közlendő részletes kimutatásokra utalunk, azonban általánosságban a főbb tételeket az eredmények igazolásául a következőkben ideiglatjuk:

Volt tagja egyletünknek a 25 év lefolyása alatt 153; ebből elútazott vagy kilépett 82; meghalt 16; van jelenleg 55 tag.

Tett a három alap összes *bevétele* 11,523 frt 43 krt; a kiadás 4,662 frt 22 krt; melyet levonva a bevéteiből, maradt az 1885. decz. 31-én egyleti vagyonnak: 6,861 frt és 21 kr. Ez tehát az eredmény, ez a termőfa, mely gyümölcsöt hozott, s Istenben vetett hittal reméljük, hogy *hozni is fog!*

És most, hogy végére értünk egyletünk 25 éves fejlődésének felsorolásában, az utolsó 3 év egyik nagyjelentőségű mozgalmáról kell megemlékeznünk. Ez a debreczen-kerületi központi társegyletnek 1883. július havában közzétett azon felhívása, hogy: a magyarországi nyomdászegyletek egy *országos egyletté* alakuljanak Budapest központtal: azaz a vidéki egyletek az összes segélyezési ágakkal a budapesti egyletbe olvadván, ez országos egyletté alakíttassék át.

A vidékről indult eme mozgalmat a budapesti társegylet tagjainak nagyrésze eleintén nem pártolta és ezt az 1884. júl. hóban tartott vál. ülésében hozott határozattal be is bizonyította. E határozattal szemben a nyitrai pályatársak nevében néhai Bóna J. Károly által kibocsátott „Nyílt kérelmek az orsz. egylet érdekében” című körlevelet s az abban foglalt új alapszabálytervezetet a kolozsvári egylet is pártolta és elfogadása érdekében a budapesti egylethez felíratot intézett, habár az ajánlott alapszabálytervezetben kilátásba helyezett heti illetékek magassága egyletünk tagjai közt már akkor némi aggodalmat okozott. Ezt a budapesti társegylet ugyancsak 1884. okt. 19-én kizárólag az országosítás kérdésével foglalkozó rendkívüli közgyűlése követte, s e közgyűlés által elfogadott indítványt az orsz. egylet előmunkálatainak készítésére kiküldött 11-es bizottság nov. 16-ról keltezett „Felhívás”-ában oly kéréssel közölte egyletünkkel, hogy *véleményét* ez indítványról vele közölje. Az elfogadott indítvány így hangzik:

„A budapesti könyvnyomdászok és betűöntők egyletének 1884. évi okt. hó 19-én megtartott rendkívüli közgyűlése határozatilag kimondja, hogy a budapesti egylet országossá tételének eszméjét helyesli s az országos nyomdászegylet felállítása elé akadályt nem gördít, ha:

1. a vidéki nyomdászegyletek a budapesti egylet alapszabályaiba iktatott alapelvek s a tagok jelen jogélvezményeinek érintetlen hagyása mellett az országos egylet felállítása beiegyeznek;
2. ha pénzkészletüket a budapesti egyletével egyesítik;
3. ha a budapesti és vidéki egyletek pénzalapjainak egyesítéséből az országos nyomdászegylet életképesnek bizonyúl.

Kimondja továbbá a közgyűlés, hogy e föltételek mellett kész a vidékiekkel közösen megállapítani a pénzkezelési és segélyezési módozatokat, illetve az országos egylet alapszabályait kidolgozni – eleve is biztosítván a vidékieket, hogy szerzett jogaitak teljes érvényben hagyja.”

Ez indítványt ig. választmányunk ugyanaz év. nov. 30-án tárgyalta, s abban állapodott meg, hogy egy öttagu bizottságot küld ki kebeléből, kiknek feladatául tűzvén ki, hogy a budapesti egylet alapszabályát tárgyalás alá véve, azt a mi érdekeinkkel összehasonlítván, a leendő országos egylet érdekében elfogadott budapesti indítványra véleménynt adjon s azt elfogadás végett egy rendkívüli közgyűlés elé terjessze. E bizottság tagjai voltak: Pongrácz Antal

alelnök, Papp György jegyző, Gombos Ferencz, Maknics Albert, Szathmári Mihály vál. tagok. E bizottság munkálatának eredménye volt ama „*Véleményünk*”, melyet az 1885. január 6-án tartott rendkívüli közgyűlés egyhangulag elfogadott, s azt kinyomatva, a tizenegyes bizottságnak, valamint a többi társsegyleteknek megküldeni határozott.

E „*Véleményünk*” a fenti indítvány 1-ső pontjára nézve kimondta, hogy: „az országos egylet felállításánál akadályt nem képeznek: a) ha az alapszabályokban foglalt önképző-osztály ránk vidékiekre kivételt képez, miként ezt a 11-es bizottság legutóbb tudomásra hozta, mely szerint: „sem a 11-es bizottságnak, sem senkinek nem célja önképző-osztályt erőszakolni olyanokra, kik föntartására képtelenek” és b) „ha az abban kifejezett jogélvezmények érintetlen hagyásával szemben nekünk vidékieknek is, a már létező összes segélyezési ágakra nézve, egyleti tagsági jogaink és jogélvezményeink fenmaradása biztosítatik.” A 2-ik pontra nézve pedig kijelentette, hogy: „a *közösen* (budapesti és vidéki egyletek által) megállapított és elfogadott s miniszterium által megerősített alapszabállyal bíró országos egyletet másként nem képzelhetünk, mint ha a vidéki egyletek is, nemcsak tagjaikkal és azok jogainak és jogélvezményeinek fentartásával, de pénzkészletükkel is egyesülnek, mert csak így lehet egy országos egyletet teremteni.” A 3-ik pontra nézve, ha az ellenkező eredmény mutatkoznék, ajánlja, hogy: „csak a rokkant-, özvegy- és árva-alap országosíttassék.” Sőt ily értelemben állást foglalva, kijelenti, hogy nem áll egyedül, s hivatkozott a budapesti egylet válaszmányának ötös bizottsága indítványára, mely elvettétvén, fogadtatott el a Szabó Elek által benyújtott fentebbi indítvány; hivatkozott a budapesti „Társas-kör”-re s az aradi társsegyletre, kik mind csak ez alap országosítását óhajtották. Az elfoglalt álláspontot a kevesebb heti illetékek fizetésével; a más két segélyző ágak a kölcsönösség útján már eddig is országosan gyakorlásával stb. indokolása után azon meggyőződésének ad kifejezést, hogy: „egy országos intézmény felállítását csak úgy lehet hosszú időre biztosítani, ha azt erős fundamentumra építjük. Ily fundamentuma az országosítás eszméjének csak a rokkant-, özvegy- és árva-alap országosítása lehet és ennek méltó tetőzete a többi segélyezési ágak országosítása” s e körülményre a 11-es bizottság figyelmét kiterjeszteni kérte.

Az orsz. egylet kérdésében döntő határozatot hozni hivatott III. orsz. nyomdászgyűlést az előkészítő 11-es bizottság 1885. szept. 4. 5. és 6-ik napjaira tűzvé ki, egyletünk két képviselőt küldött *Pongrácz* Antal alelnök és *Gombos* Ferencz jegyző személyében, kik e kérdésben egyletünk által elfoglalt álláspont értelmében indokolt javaslatot nyújtottak be megbízóik nevében, kérve a III. orsz. nyomdászgyűlést: „*hogy az általános országosítás kérdését vegye le napirendről, s csakis a rokkant-, özvegy- és árvákat segélyző osztály országosítását tűzze ki napirendre*”; de a többi társsegyletek küldöttei ennek ellenében *egyhangulag* az összes segélyző-osztályok országossá tételét fogadták el, s az előterjesztett új alapszabálytervezet – melyben a vidéki egyletek kerületi fiókegyletekre vannak osztva – letárgyalván, megbizta a 11-es bizottságot a további teendők elintézésével.

Igazgató-választermányunk belátva a helyzet tarthatatlanságát, s erre az országos gyűlésen résztvett küldötteink által is felhivatva – komoly elhatározásává lett, hogy az országos egylettől való távolmaradás által az egylet tagjaira háramló súlyos következményektől – mely a többi társsegyletekkel fennálló kölcsönösség megszűnésében nyilvánult – megóvjá és az orsz. egyletbe való belépés végleges határozathozatala céljából az egylet helybeli és vidéki tagjait, valamint a nyomdafőnök urakat is, a gyűlés tárgyát részletesen körvonalozó „*Felhívás*” kibocsátása által 1885. évi november hó 8-án megtartott *rendkívüli közgyűlésre* hívta meg.

A 25 éves ciklus alatt egyletünknek sohasem volt oly népes és érdeklődésteljes gyűlése. A városház tanácsstermében folyt le e gyűlés 30 egyleti tag résztvétele mellett. A főnökök részéről Stein János volt egyleti elnök, az ev. ref. nyomda főnöke jelent meg. A vidéki tagok közül: Dolián János és Todorán Endre Szamosújvárról. Az ig. válaszmány részéről:

Burckhárdt Ágoston tiszteletbeli elnök, Pongrácz Antal alelnök, Vogel Károly pénztárnok, Thummerer János ellenőr, Papp György házi pénztárnok, Gombos Ferencz jegyző; Burckhárdt András, Ferdinánd Géza, Rátz György, Szathmári Mihály, Sztupjár István vál. tagok. Továbbá: Albert József, Balázs József, Barla Gyula, Czakó Lajos, Dáncs János, D. Deák Gyula, Egri Miklós, Ehrenberger Ferencz, Heine Ferencz, Illés István, Kalós András, Kaiper János, Kádár Sándor, Kiss Bálint, Kiss József, Muhai József, Orosz Károly, Paizs József, Papernik János, Péczely József, Péter Gergely, Tomka Gyula, Veres Kálmán egyleti tagok voltak jelen.

Az elnöklő alelnök a soha ily nagy számban össze nem gyűlt tagok figyelmét felhíván a tárgy nagy fontosságú voltára: kérte őket, hogy azt részletesen vitassák meg, s meggyőződésük szerint nyilatkozzanak szavazatuk által, – a gyűlést megnyitotta; s miután jegyző részletesen fejté fel az országosítás célját és az újabb áldozathozatalt, melyet az tőlünk és némi részben főnökeinktől is kíván a segédek után fizetendő heti 10 kr illeték fizetésével, s melytől legnagyobb részben függ az orsz. egyletbe való belépés elhatározása is: jelenvolt főnök urat felkéri, hogy a jó példával előljárva, nyilatkozzék e tárgyban.

Stein János főnök úr lelkes szavakban fejezvé ki, hogy „ily csekély áldozatért nagyon kár volna a kolozsvári nyomdászegyletnek az országos egyletbe be nem lépni, mivel az nagyon üdvös és hasznos lehet”, s ezért felhívja a közgyűlést és különösen a vidéki tagokat, hogy jelezzék, minő véleményvel vannak e kérdésben.

Erre aztán úgy Dolián János, mint Todorán Endre kijelentik, hogy ők szintén pártolják és szükségesnek látják az orsz. egyletbe való belépést s egyszersmind tudtúl adják, hogy főnökeik hajlandók a heti 10 kr főnökdíjt fizetni, mit zajos és lelkes éljenzés követett s a feltett kérdésre: *a közgyűlés összes tagjai együttes felállással, tehát egyhangúlag adtak kifejezést az országos egyletbe való belépésre*, mire Stein János is kijelentette a főnökdíj fizetését s megígérte, hogy ugyanily értelemben közremunkál főnöktársai közt is.

E határozat után a vidéki fiókegyletek alapszabálytervezete tárgyalatott le s az minden pontjában el is fogadtatott jegyző azon indítványával, hogy az orsz. egylet központi számadás-vizsgáló bizottságának tagjai közé, évről-évre sorrend szerint, egy-egy fiókegyleti tag is választassák, ki az illető fiókegyletnek a központi pénztár miként állásáról hiteles számadást legyen köteles tenni. E határozatokról ig. választmányunk a 11-es bizottságot értesítette.

A mag tehát el van vetve! Az új alapszabályok 1886. május 4-én a budapesti egylet elnöke: lovag Falk Zsigmond által benyújtattak a kormányhoz megerősítés végett s ha ez megtörténik: *az ige testté lesz*, azaz az országos egylet megkezdí működését, s a mostani vidéki kerületi egyletek megszűntek külön önálló egyletek lenni és mint fiókegyletek a budapesti egylethez fognak tartozni, oly helyi önkormányzattal, mely vagyonával és munkájával minden félévben elszámolni köteles a központi anyaegyletnek...

A jubilaum rendezésével egyletünk első és talán utolsó 25 éves önálló fennállásának évfordulóját ünnepeljük, minthogy a fentebbiek következtében megszűnik önállóvá lenni!... Legyen bármiként, de ez ünnepély rendezését egyletünk az ily 25 éves munka után méltán kiérdemelte. S midőn e multa visszatekintünk, nyiltan kijelenthetjük, hogy a kolozsvári egylet minden tekintetben méltó oszlopát fogja képezni az országos egyletnek! Mely hogy az összes magyarországi pályatársakra áldásthozó legyen s az elérendő első 25-ik évfordulóját ily szép eredményekkel ünnepelhessék tagjai: teljes szívünköl óhajtjuk.

Ugy legyen!

Betegsegélyző alap

Alakítottatott 1801. január 1-én

Bevétel					Kiadás		
Év	Illeték		Kamat		Év	frt	kr
	frt	kr	frt	kr			
1861. évben	268	20	25	86	1861. évben	40	–
1862. évben	129	55	24	86	1862. évben	34	55
1863. évben	197	30	19	7½	1863. évben	64	6
1864. évben	170	–	28	89	1864. évben	32	–
1865. évben	143	–	36	46	1865. évben	22	50
1866. évben	151	60	44	47	1866. évben	43	55
1867. évben	118	50	51	5	1867. évben	110	–
1868. évben	153	40½	55	10	1868. évben	52	34
1869. évben	143	90	57	39	1869. évben	136	50
1870. évben	117	–	64	7	1870. évben	15	–
1871. évben	143	17	72	73	1871. évben	17	50
1872. évben	112	50	84	86	1872. évben	130	–
1873. évben	216	80	87	91	1873. évben	242	50
1874. évben	139	20	88	92	1874. évben	193	16
1875. évben	285	–	97	6	1875. évben	85	34
1876. évben	222	90	107	47	1876. évben	239	20
1877. évben	313	75	120	42	1877. évben	176	7
1878. évben	230	20	127	99	1878. évben	57	8
1879. évben	211	35	131	12	1879. évben	178	32
1880. évben	215	80	115	21	1880. évben	90	34
1881. évben	262	60	123	54	1881. évben	345	78
1882. évben	265	60	114	72	1882. évben	389	90
1883. évben	273	90	115	–	1883. évben	138	96
1884. évben	311	70	129	77	1884. évben	150	82
1885. évben	<u>324</u>	<u>–</u>	<u>137</u>	<u>16</u>	1885. évben	427	81
Összesen:	5120	92½	2060	50½	Munkanélk. s. alapnak	<u>150</u>	<u>–</u>
Hozzáadva a kamatot	<u>2060</u>	<u>50½</u>			Összesen:	3563	28
Főösszeg:	7181	43			Utasonak 322 esetben	511	88
Levonva a kiadást:	<u>4393</u>	<u>62</u>			Nyomtatványok, útiköltség, postadíj stb.	<u>318</u>	<u>46</u>
Ez alap vagyona:	2787	81			Főösszeg:	4393	62

A kiadás részletezve

Betegsegély és orvosi díj 384 nyugtára	2677 frt 73 kr
Temetkezési segély 15 esetben	735 frt 55 kr
Utasoknak 1883. végéig 322 esetben	511 frt 88 kr
Munkanélkülieket segélyező alapnak	150 frt – kr
Nyomtatványok, utazások stbre	<u>318 frt 46 kr</u>
Összesen:	4393 frt 62 kr

Rokkant-, özvegy- és árvákat segélyező alap

Alakíttatott 1875. augusztus 1-én

Év	Bevétel		Kamat		Év	Kiadás	
	frt	kr	frt	kr		frt	kr
Alaptőke gyűjtés utján	879	42	–	–	1875, 1876, 1877, 1878 években	–	–
1875. augusztus–decz.	29	20	–	–	1879. évben	3	30
1876. augusztus–decz.	85	45	–	–	1881. évben	–	80
1877. augusztus–decz.	89	90	–	–	1885. évben	122	70
1878. augusztus–decz.	364	75	–	–			
1879. augusztus–decz.	229	90	91	39			
1880. augusztus–decz.	78	30	89	20			
1881. augusztus–decz.	169	64	100	39			
1882. augusztus–decz.	215	20	114	8			
1883. augusztus–decz.	198	67	130	84			
1884. augusztus–decz.	240	60	149	93			
1885. augusztus–decz.	<u>159</u>	<u>70</u>	<u>164</u>	<u>79</u>			
Összesen:	2790	73	840	62	Összesen:	126	80
Hozzáadva a kamatot:	<u>840</u>	<u>62</u>					
Főösszeg:	3631	35					
Levonva a kiadást:	<u>126</u>	<u>80</u>					
Az alap vagyona:	3504	55					

Munkanélkülieket segélyző alap

Alakítottatott 1882. május 1-én

Év	Bevétel				Kiadás		
	Illeték		Kamat		Év	frt	kr
	frt	kr	frt	kr			
Betegsegélyző alaptól tökekép.	150	–	–	–	1882 évben	40	80
1882. évben	80	25	5	2	1883. évben	–	–
1883. évben	98	70	10	75	1884. évben	26	–
1884. évben	124	10	16	76	1885. évben	75	–
1885. évben	<u>201</u>	<u>75</u>	<u>23</u>	<u>32</u>			
Összesen:	654	80	55	85	Összesen:	141	80
Hozzáadva a kamatot:	<u>55</u>	<u>85</u>					
Főösszeg:	710	65					
Levonva a kiadást:	<u>141</u>	<u>80</u>					
Az alap vagyona:	568	85					

25 év alatti összes bevétel és kiadás:

	Bevétel		Kiadás	
Betegsegélyző alapnál	7181	43	4393	62
Rokkant-alapnál	3631	35	126	80
Munkanélkülieket segélyző alapnál	<u>710</u>	<u>65</u>	<u>141</u>	<u>80</u>
Összesen:	11.523	43	4662	22
Levonva a 25 évi kiadást	<u>4662</u>	<u>22</u>		
Jelenlegi vagyoni állás	6861	21		

Tagok száma évenként

1861-ben volt 20 tag	1874-ben volt 28 tag
1862-ben volt 22 tag	1875-ben volt 40 tag
1863-ban volt 23 tag	1876-ban volt 43 tag
1864-ben volt 22 tag	1877-ben volt 47 tag
1865-ben volt 22 tag	1878-ban volt 43 tag
1866-ban volt 19 tag	1879-ben volt 38 tag
1867-ben volt 19 tag	1880-ban volt 41 tag
1868-ban volt 24 tag	1881-ben volt 40 tag
1869-ben volt 24 tag	1882-ben volt 54 tag
1870-ben volt 23 tag	1883-ban volt 51 tag
1871-ben volt 24 tag	1884-ben volt 59 tag
1872-ben volt 19 tag	1885-ben volt 64 tag
1873-ban volt 32 tag	

Elhalt egyleti tagok

Décsi József	1862 márczius 26-án
Csiszér Dávid	1867 deczember 22-én
Fenzer József	1869 május 22-én
Péterfi Károly	1872 junius 11-én
Karsai István	1874 április 11-én
Avrigeanu György	1874 szeptember 25-én
Illés László	1875 április 26-án
Szabó Endre	1876 márczius 15-én
Schultz László	1876 julius 14-én
Szöts Gyula	1877 október 16-án
Geng Albert	1878 junius 11-én
Rozinyák József	1879 május 21-én
Benkő Károly	1881 május 1-én
Pál Adolf	1882 április 23-án
Maknics Albert	1885 julius 1-én
Kaiper János	1886 márczius 19-én

Egyleti tagok 1861–1886

Név	Beállott	Név	Beállott
1. Ajtai Ferencz*	1875	79. Kocsis Márton	1875
2. Albert József	1885	80. Kovács Gyula*	1878
3. Avrigeanu György	1873	81. Kovács János*	1874
4. Babos Elek	1873	82. Kovács Lajos	1873
5. Balázs József	1875	83. Kovács Mihály	1861
6. Balthesz György	1884	84. Kotzauer Kristóf*	1869
7. Baritz József	1863	85. Krausz Árpád*	1884
8. Barla Gyula	1884	86. Kujedán Gyula	1885
9. Bartha Hugó*	1882	87. Lichtenstein Endre*	1876
10. Bartha Iván*	1882	88. Lubik Zoltán*	1882
11. Bartha János*	1884	89. Maknics Albert	1867
12. Beck Lajos*	1863	90. Mendel Illés*	1883
13. Becsek Dániel*	1861	91. Mikleán Árpád	1884

14. Beczkay Antal	1882	92. Miklós Imre*	1882
15. Bencze István*	1871	93. Miklósi Zsigmond*	1861
16. Benedek Károly	1869	94. Molnár József*	1882
17. Benkő Károly	1861	95. Muhay József	1873
18. Benz József*	1883	96. Nagy Lajos	1861
19. Binder Károly*	1881	97. Nagy Zsigmond*	1880
20. Biró János*	1876	98. Olosz Lajos*	1876
21. Boér István*	1861	99. Orosz Károly	1883
22. Bogdánffy Ferencz*	1876	100. Páll Adolf	1880
23. Borsos Árpád*	1877	101. Paizs József	1885
24. Brassai Imre*	1873	102. Papp Ferencz*	1861
25. Burckhárdt András	1861	103. Papp György	1878
26. Burckhárdt Ágoston	1862	104. Papp István	1884
27. Csákai Mihály*	1861	105. Id. Papp János*	1876
28. Csiszér Dávid	1863	106. Ifj. Papp János*	1883
29. Czakó Lajos	1881	107. Pap Constantin	1875
30. Dánffy Dénes	1885	108. Papernik János	1883
31. Deák Ferencz	1886	109. Perls Mór*	1882
32. Deák Gyula*	1884	110. Pelzer Sebestyén*	1881
33. Décsi József	1861	111. Péterfy Károly	1868
34. Dolián János	1861	112. Péczely József*	1885
35. Dombi Viktor*	1877	113. Péter Gergely	1885
36. Dombrowszky Lajos	1885	114. Polizer Lajos*	1882
37. Egry Miklós	1885	115. Pollák József*	1882
38. Ehrenberger Ferencz	1883	116. Pongrácz Antal	1868
39. Endes Dániel*	1871	117. Rác György	1875
40. Fehér János*	1869	118. Rác Gyula	1878
41. Fenzer József	1861	119. Rác István	1861
42. Ferdinánd Géza	1879	120. Reiss Armin*	1882
43. Fiedler Károly	1878	121. Régeni Ferencz*	1868
44. Fodor Lajos*	1870	122. Roth Adolf*	1882
45. Franke Tivadar*	1883	123. Rozinyák József	1874
46. Gergely Lajos	1864	124. Sándor Gyula*	1882
47. Geng Albert	1874	125. Sándor Hilarius*	1881
48. Gombos Ferencz	1875	126. Schultz László	1873
49. Greiner Sándor	1875	127. Seres Sámuel	1875

50. Groisz Ottó*	1873	128. Spitzer Ignác*	1881
51. Hancz Gyula	1874	129. Szántó József*	1882
52. Hauer Fülöp*	1882	130. Id. Szabó András	1861
53. Heine Ferencz	1862	131. Ifj. Szabó András	1867
54. Helvig Ruppert*	1881	132. Szabó Gusztáv*	1882
55. Herl József*	1873	133. Szabó Gyula*	1870
56. Héjas József*	1869	134. Szathmári Lajos	1885
57. Hudicska Sándor*	1875	135. Szathmári Mihály	1861
58. Illés István	1879	136. Szóts Gyula	1873
59. Illés László	1861	137. Sztupjár István	1877
60. Imreh Sándor	1862	138. Takács Gyula*	1875
61. Kaizer Ferencz*	1865	139. Teslák György*	1878
62. Kajlik István	1868	140. Thummerer János	1876
63. Kalmár Árpád*	1884	141. Titkos Kálmán*	1862
64. Kalós András	1881	142. Todorán Endre	1884
65. Karsai István	1861	143. Tomka Gyula	1883
66. Kaiper János	1884	144. Toducz Tivadar	1886
67. Kádár János	1884	145. Tóth János*	1877
68. Kádár Sándor	1877	146. Ungvári István*	1885
69. Keresztes Gyula	1872	147. Vattai Géza*	1883
70. Keresztes József*	1876	148. Veress Kálmán	1884
71. Kertész Márton	1885	149. Vigh József	1868
72. Khidu György	1884	150. Vogel Gyula*	1875
73. Kiss Bálint	1883	151. Vogel Károly	1861
74. Kiss József	1878	152. Weisz Lajos*	1879
75. Kisfalussy Károly*	1873	153. Wildner János*	<u>1875</u>
76. Kneizer Albert	1871	Összesen:	153
77. Kolozsvári János*	1861	Ebből elhalt, elúta- zott, vagy kilépett	<u>98</u>
78. Komán Miklós	1884	Van jelenleg:	55

A *-gal jelöltek jelenleg nem tagjai az egyletnek.